

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Vlaams-Brabant

Tuin Galgenberg met folly

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed |Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Titel:	Tuin Galgenberg met folly
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Diest
Deelgemeente:	Kaggevinne
Bron:	Schepping: 2014-04-18 Bijwerken: 2018-10-03 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134479
Coördinaten:	Breedte: 5.0319023008 Lengte: 50.9710464899

Primaire tekst

Landgoed van 2 hectare, met lusthof op steile helling; aangelegd en beplant tussen 1848 en 1910; op het hoogste punt een unieke 'folly' in de vorm van een afgeknotte kegel van los gestapelde ijzerzandstenen; extravert aanlegconcept, voorbeeld van een 'geleend landschap'.

De terechtstellingsplaats van de schepenbank van Kaggevinne, op een heuvelrug ongeveer 2 km ten zuidwesten van Diest, heet nog steeds Galgenberg. Op de Ferrariskaart (1771-1775) wordt op het hoogste gedeelte van de Diestiaanrug, te midden van de akkers maar niet ver van het toen nog uitgestrekte Prinsenbos, een perceeltje heide of braakland afgebeeld, dat vermoedelijk samenvalt met de plek waar de galg stond. Passanten op de (toen nog kronkelige) weg naar Leuven konden er niet naast kijken. Enkele jaren later zal meer naar het zuiden de rechte weg naar Leuven worden aangelegd. Rond 1820, bij de opstelling van het Primitief kadaster, is deze plaats eigendom van de weduwe van Peter Matthijs, bij leven politiecommissaris van Diest. Een klein huis met 33 are tuin vormde de kern van een eigendom van 2 hectare. Vanaf 1844 is er sprake van 99 are lusthof op de helling boven het (substantieel vergrote) huis en 39 are boomgaard hellingafwaarts. Een nieuwe toegangsweg takt loodrecht af van de Leuvensesteenweg, buigt bij het steilste gedeelte van de helling af naar het westen, beschrijft voor het huis een haarspeldbocht om via het hoogste punt van de Galgenberg uiteindelijk in de Galgenbergstraat uit te monden. Deze aanleg, uitgevoerd door de Diestse azijnfabrikant Ludovicus Matthijs, wordt afgebeeld op de eerste stafkaart, die de toestand rond 1870 weergeeft (DDG, 1878).

De verbouwing die tot voor kort bepalend was voor het uitzicht van de villa, werd geregistreerd in 1910, toen het landgoed toebehoorde aan de familie Valvekens. Het ging om een sobere, robuuste, tweelaagse baksteenbouw onder een schilddak, waarvan de ornamentale details door recente verbouwings- en renovatiewerken zijn verdwenen. Het merkwaardigste bouwwerk, een echte 'folly', bevindt zich op de top van de Galgenberg, ongeveer op de plaats waar ooit de galg stond opgesteld: een afgeknotte kegel, 4 tot 5 meter hoog, van gestapelde brokken ijzerzandsteen, die misschien afkomstig zijn van de graaf- en nivelleringswerken naar aanleiding van een van de verbouwingen van de villa. Mogelijk heeft op de top ervan, bereikbaar via een spiraalweg, ooit een paviljoen of prieel gestaan. Het uitzicht, momenteel verdoezeld door allerlei opslag, moet ooit schitterend geweest zijn: de vallei van de Begijnbeek in het zuidoosten; het golvende, diep versneden zandleemplateau in het noordwesten, met de basiliek van Scherpenheuvel aan de einder. Het landgoed op de Galgenberg is dan ook interessant als concept: de tuin is opgevat als een verzameling waarnemingspunten, een bescheiden voorbeeld van een geleend landschap ('borrowscape').

Het landgoed vormt een rechthoek van circa 2 hectare, waarvan de helft, met name het steilste gedeelte van de helling, als park werd aangelegd, met schuin oplopende, licht verzonken paden en een typische fin de siècle cocktail van siersoorten: mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*), bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'), witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*), Amerikaanse eik (*Quercus rubra*), hemelboom (*Ailanthus altissima*), bonte Engelse iep (*Ulmus procera* 'Argenteovariegata') – die nog als wortelopslag voortleeft -, diverse oude taxussen (*Taxus baccata*), massieven van rododendron (*Rhododendron ponticum*) en gewone laurierkers (*Prunus laurocerasus*). De dreef die het goed met de Leuvensesteenweg verbindt, bestaat uit witte paardenkastanjes met stamontrekken van circa 300 centimeter.

Merkwaardige bomen (opname 1 september 2000)

Het cijfer in vet geeft de stamontrek in centimeter weer. De omtrek wordt standaard gemeten op 150cm hoogte. Het cijfer vooraan verwijst naar de locatie van de bomen op een plan in het inventarisdossier.

- 1. witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) **412** (50)
- 2. mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*) **432**
- 9. gewone buxus (*Buxus sempervirens*) **53**
- 10. tamme kastanje (*Castanea sativa*) **340**

Auteur: Cresens, André

Auteur: Deneef, Roger

Datum: 2007

Titel Text: Lusttuin van De Galgenberg

Grafische documenten

Folly van gestapelde brokken ijzerzandsteen op de top van de Galgenberg te Kaggevinne (Vandevorst, Kris, 24-09-2003, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Oudste kadastrale legger [212] Kaggevinne, art. 270 nrs. 1-4 en art. 745 nrs. 1-4 en 8-11.

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Kadastrale opmetingsschets Kaggevinne-Assent 1848, nr. 9 en 1910 nr. 5.

FRANCOIS H., *Kaggevinne*, in *Oost-Brabant. I. Het mooie Hageland*, (2de druk), Heverlee, Renova, 1965, p. 126-128.

Relaties

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121554>

Beknopte karakterisering

Datering: tweede helft 19de eeuw, tweede kwart 19de eeuw, vóór WO I

Typologie: dreven, private parken, rotstuinen, sculpturen, tuin- en parkbeplantingen, tuin- en parkelementen

Context: villa's (bouwkundig erfgoed)